

Острів Крим: життя в окупації. Свідчення очевидця...

— Цель поездки?
— В гости.

Український військовий зазирає до салону авто, звіряє наші обличчя з документами і мовчки киває. Ми ідемо далі — двома машинами.

На під'їзді до російського блокпоста стає видно, що він увесь перегороджений бетонними блоками і що через нього йшло багато військової техніки — асфальт прогнувся і просів. Над бетонними барикадами тріпотять російські триколори. Обабіч дороги — вкопані в землю БТРИ, а далеко в полі видніється колона військових тентованих вантажівок для перевезення солдатів.

Першу лінію росіян проїжджаємо швидко і практично без напруги: «зелені чоловічки» перевіряють документи, зазирають до багажника і салону автомобілів, питають: куди і навіщо їдете? Відпускають.

Але вже за кілька метрів — друга лінія. Тут, окрім «зелених», ще кілька чоловіків у формі ліквідованого «Беркуту» (новісінька, з голочки) та місцева «самооборона» — вдягнена абияк, почасти — в химерні комбінації папах і гумових пляжних капців. Тут «шмонають» усерйоз.

...А починалося все добре, і ніщо не віщувало біди. На одній із журналістських спільнот у «Фейсбуку» я знайшов оголошення про те, що ось до Криму йде машина, і є два місця. Я передзвонив, мені сказали, що місце буде, але не точно. Та, зрештою, майже перед самим виїздом отримав підтвердження.

Увечері 8 березня ми зустрілися у кафе — Євген (власник авто), Катя (дружина Євгена), Олесь (фотограф, що принципово користується тільки плівкою), Оленка (журналіст, фотограф) та я. Їхати мали всі, крім Каті.

Ми довго обговорювали всі деталі, коли і як їдемо, з чим собою беремо, а чого — ні. Вирішили все ж ризикнути і взяти бронезилети, хоч тепер зрозуміло, що то була погана ідея. Домовилися, що на під'їзді нас зустріне місцева людина, на машині з кримськими номерами, і ми спробуємо провратися разом.

До Перекопу дісталися без пригод. У Вознесенську бачили сентиментальну картину: біля воріт якогось підприємства поміж яблунями стоїть свіжофарбоване погруддя Шевченка, а біля нього нечисленний мітинг — дорослі й діти.

І вже тільки звернувши за Цюрупинськом на Крим, ми зрозуміли, що наближаємося до зони протистояння: якщо з Криму на «велику землю» подекуди і проїжджали авто, то на півострів їхали тільки ми. Звикнувши відвідувати Крим у розпал курортного сезону, важко повірити, що ця дорога буває настільки порожньою.

За кілька кілометрів від блокпостів нас чекала людина, яка мала провезти до Криму. Я пересів до його авто для координації (це був мій знайомий), і ми рушили.

...На другому російському блокпості у нас знову перевірили документи, попросили відкрити багажники і почали ретельний «шмон». Мого рюкзака вивалили на задне сидіння авто, переглянули кожну шмотку, кожну кишеньку і відділення. Самого спочатку не обшуквали. «Сидимо, не рипаємося, говоримо російською», — попереджав провідник. Я так і зробив. Що відбувалося біля нашого джипа, яким ми приїхали з Києва, видно не було.

Зараз уже навряд чи можна буде з'ясувати, що саме й у якій із машин викликало підозру «зелених чоловічків», але нас завернули у «відстійник». Імовірно, підозру викликало саме авто — справжній позашляховик із лебідкою над переднім бампером.

— Чё, по бездорожью ездить собралась? Воевать приехали? — спитав хтось із бойовиків.

Тут до машин позбігалися «самооборонці» — від «беркутів» і російських бойовиків їх відрізняли сумбурність одягу та «калашнікови» без ріжків із патронами. Проте чи не

кожен другий тягав на поясі ніж або/та пістолет.

У «відстійнику» вже стояла машина — білий «Сітроен» із рожевим дахом. Він був випатраний, як різдвяна індичка. Поряд на асфальті валялися розкидані речі, якесь листівки, гроші та фото. Навколійки стояли двоє дівчат, їхні руки були стягнуті пластиковими ремінцями. Дівчата плакали.

— Ваван, иди познакомься, тут с...ка, которая тебя «молотовым» жгла! — гукнув хтось. Від наметів, розташованих віддалік, підкреслено гоноровою ходою підійшов Ваван. Очевидно, він у складі «Беркуту» брав участь у подіях на Грушевського чи Інститутській у Києві, та слідів «молотова» на ньому видно не було.

— Шо тут у вас?

— Да поймали двух с Майдана, двести штук гривен с собой везли, листовки какие-то, фото, — Вавану задоволено показували розірвані пачки грошей (навряд чи там було 200 тисяч: я бачив лише три пачки купюрами по 50 грн), сували в руки бейджик і посвідчення з написом «Press», а в цей час «самооборона» нишпорили по всіх машинах, мародерствуючи та шукаючи, чим пожитися.

Взагалі, видавалося, що старшого серед цих бойовиків немає. Наше авто, попри місцеві номери, обшукали разів чотири, шпораз різні люди. Промачали навіть стелю. Під час обшуку хтось благополучно позбавив кореспондента «Главному» від тягара у вигляді 1500 грн, схованих між речами у рюкзаку. А з якоїсь іншої машини «самооборонці» викрали коробку з пончиками та з радісним гиканням побігли до наметів.

— Опа, что это? — один із «беркутів» витягнув із багажника мого бронезилета.

— Командир, это мое! Я директор фирмы, инкассацию вожу, стремно же. Просто забыл выложить, — миттєво включився наш провідник.

— Да он тебе не поможет, — помахуючи дулом «калаша», відповів «беркут», а тоді несподівано запитав:

— А вообще по жизни за кого, мужики?

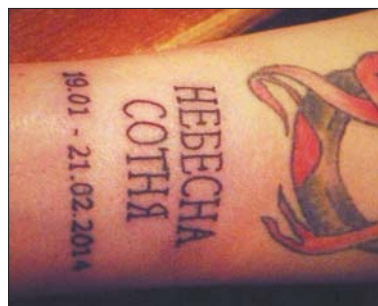
— Да мы за Чалого (севастопольский мер-самозванець. — Авт.).

— Так привезите пожрать, помогите нам, мы же родную землю от этих фашистов майданутых защищаем. Мой дед воевал, а они...

— Да мы возим, только на другой блокпост...

Біля нашого джипа вже зібралися бойовики. Що там відбувалося, з

того місця, де нам наказали стояти, видно не було. Речі з багажника і рюкзаків виваливали просто на землю. З-за машини вийшов «козачок», він намагався приладнати на ногу наколінник.

На руці однієї зі зниклих активісток було татування «Небесна сотня»

Євген Рахно, власник джипа «Вранглер»

— Давай помогу, — «беркут» на-решті облишив нас у спокої. Зате підійшов бородатий «самооборонець» у папасі та з автоматом. У руках у нього була хустка-«арафатка».

— Были на Ближнем Востоке, да? — з ненавистю спитав він у мене.

— Да это ж не их, — вступився «зелений чоловічок», що охороняв нас.

— Я, б...ь, их всех знаю, я под

пули ихние ходил, — скреготнув зубами бородатий.

У цей час від «Сітроена», біля якого «пресували» двох дівчат, почувлися захоплені вигуки:

— Ого, б...ь! Ты смотри — у нее тут масть на руке! «Небесная сотня», б...ь!

В одній з дівчат і справді на руці було татування з написом «Небесна сотня».

— Ну, так щас вас станет 102, — Ваван весело заржав.

— Можно было бы по кругу пустить, но, походу, там уже весь Майдан побывал, — сказав наш «зелений» конвоєр «беркутам», і вони загигикали.

Біля джипа, яким ми їхали з Києва, бойовики продовжували викидати речі моїх супутників на асфальт. Здається, вони, крім щитків для ніг, знайшли і професійні фотоапарати — це було погано, дуже погано. Видно було лише Оленку — вона про щось розмовляла з низькорослим бойовиком.

— Ну чё, будет теперь у нас ох...нная машина! Всю жизнь про такую мечтал, — новий «самооборонець» намагався відкрити капот позашляховика, та в нього не виходило.

— Да отойди, debil, это тебе не «Калина», — осмикнув його інший.

— А, может, рацию себе заберем? — допитувався третій.

— Давай снимем заднее сидение, поставим к бочке. Пусть без него едут, — пропонував перший. Схоже, що мародерство тут було звичною справою.

В цей час до кабіни «Сітроена» заліз веселий бойовик:

— Может, попробоват с разгона? Ха-ха-ха! — пожартував він, вказуючи на барикаду з бетонних блоків. А тоді завів авто, розвернувся, побіжав і поїхав кудись. Дівчат у цей час обступили зусібіч, натовп

кричав, і що там відбувалося — зрозуміти було неможливо.

А машину нашого провідника знову обшуквали. Цього разу до неї підійшов якийсь меланхолійний хлопчина, зазирнув на задне сидіння, перекинув кілька виспаних із рюкзака футболок, а тоді взяв каремат і спальник, запхнув їх до мого спортивного наплічника та мовчки пішов геть у бік наметів. Я не втримався.

— Камандір, задержали, абискалі, но зачем же грабят?

— Что? Где? — один із «зелених» відволікся від збирання розкиданих по асфальту листівок і грошей до поліетиленового пакета і загорлав до крадія: — Эй ты! А ну неси назад! Верни!

Невідомо, навіщо він це зробив. Але після цього нас відпустили.

— Давайте, мужики, дуйте отсюда, быстро, — сказав нам ще один бойовик, який тільки-но прийшов (можє, й справді командир?).

Ми сіли в авто і поїхали. За кілька кілометрів у Армянську зайшли до кафе на АЗС, узяли по каві й сіли біля вікна визирати наших. Почав дзвонити затриманим друзям. Їхні телефони мовчали.

Біля кафе зупинилася військова вантажівка без номерів. Із неї вилізли троє «зелених» із автоматами, зайшли до кафе, купили три пляшки коньяку і пішли собі геть.

Допивши каву та не дочекавшись другої нашої машини, ми вирішили закупити трохи продуктів, відвезти їх на блокпост і хоча б дізнатись, як там справи.

— Да мы мужикам обещали на блокпост еду привезти, — пояснювали, коли нас спиняли.

Біля блокпоста вже не було жодної з машин. Але нам вказали, де штабний намет. Біля намету двоє затриманих дівчат зі зв'язаними руками стояли навколійки, але моїх попутників тут не було. Зате по іншій бік дороги біля поста ДАІ стояв наш джип. Затримуватися тут стало небезпечно: мені вже почали надзвонювати колеги та рідні затриманих, але я просто не міг відповідати на дзвінки, перебуваючи серед бойовиків.

Зараз затриманих шукають — депутати, Автомайдан, місцеві активісти. Та, за словами місцевого силовика, який долучився допомагати, «если бы их хотели замочить, не церемонились бы, убили бы на месте». Силовик вважає, що найімовірніший варіант — затриманих допитають і відправлять геть із Криму.

...Крим сьогодні перетворився на острів. Хоча б тому, що він у певному сенсі вже відірвався від материкової частини України й дрейфує морем у бік Росії. Але і Москві він — як валіза без ручки. Бо, скажімо, хоч анаконда і здатна проковтнути справді величезну здобич, та все ж іноді неправильно розраховує свої сили, і здобич розриває їй шлунок. Путін так само вчепився у шматок, який може порвати йому кендох.

А Крим... Острів Крим залишається десь посередині. Між Україною та Росією. Посеред води і сторін, що ворокують. Яблуком розбрату, яке, далєбі, в цьому побійці розтопчуть найпершим.

Олексій БИК,
«Главному»

На фото: Катерина Бутко, Олена Максименко, Олександра Рязанцева